

De singularibus fatis codicis msc. oo Ioannis Vitodurani, quem bibliotheca publica turicensi legitimo iure possidet : epistola I. Iacobi Breitingeri ad [...] Ioannem Hanhard, [...]

Autor(en): **Breitinger, J. Jacob**

Objekttyp: **Article**

Zeitschrift: **Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum**

Band (Jahr): **- (1748)**

Heft 12

PDF erstellt am: **30.04.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-394637>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Ein Dienst der *ETH-Bibliothek*

ETH Zürich, Rämistrasse 101, 8092 Zürich, Schweiz, www.library.ethz.ch

De singularibus Fatis
CODICIS MSC. ΑΥΤΟΓΡΑΦΟΥ
JOANNIS VITODURANI,
Quem Bibliotheca publica Turicensis
legitimo Jure possidet:

EPISTOLA
J. JACOBI BREITINGERI
ad

Præclarissimum atque Nobilissimum Virum

JOANNEM HANHARD,

Senatus amplior. Adjunct. & Biblioth. Vitodur.
Curatorem.

ITa æquum esse oportet quemvis, qui quidem aliquo Humanitatis sensu tangitur, ut æquo animo non ferat, quemque alterum quicquam eorum, quæ jure quodam sibi vindicare posset, frustra desiderare, aut de injuria sibi illata nec quicquam conqueri. Quapropter ex quo tempore variis hominum sermonibus cognitum habui, persuasum esse vestrum plerisque, atque etiam nostrum non paucis, Librum illum ἀὐλόγαθον Chronici JOANNIS VITODURANI, quem Turicensis Bibliotheca inter alia ejus generis κειμήλια in scri niis suis reconditum asservat, ad instructissimam Civitatis vestræ Bibliothecam, cuius TIBI, Vir Nobi-

Nobilissime, hoc tempore præcipua cura commissa est, quondam eodem jure pertinuisse, quo constat ejus Auctorem in numerum civium vestrorum esse adscribendum; profecto id non leviter animum meum excruciat, quod intelligebam, hanc persuasionem, quæ se aliqua probabilitatis specie commendaret, si magis adhuc invalesceret, non posse non Turicensium meorum fidem & æquitatem in eam suspicionem adducere, quasi nulli sibi religioni ducerent, vestris spoliis opes suas locupletare, atque Civem vestrum intra Bibliothecæ suæ carceres quasi captivum detinere. Quam saepe optavi, ut possem probabili aliqua ratione hanc suspicionis labem ab eruditis Civibus meis abstergere, atque hanc injuriæ persuasionem falsitatis convincere, aut si hoc non liceret, atque ista persuasio sufficienter esset confirmata, quantum in me esset curare, ut vestræ Civitati, cui magnopere faveo, de hac injuria satisficeret. In hac autem fluctuatione, hoc unum animi ægritudinem aliquantum levare potuit, quod sentiebam, non posse in Turicenses meos eam cadere suspicionem, quasi eam ob rationem hunc MSC. Librum Bibliothaphorum more sibi servarent, quoniam Majorum vestrorum Virtuti, quæ hoc Commentario mirifice illustrata est, invidenter, aut suorum famæ parcerent; quam illiberalis animi exprobationem meos Cives in hac causa procul a se amovisse, magnopere lætor; cum quod per se turpe & ne tunc quidem excusandum esse puto, rerum gestarum memoriam & fidem, eo tantum consilio, ut famæ tuæ servias, aliorumque deprimas, æternæ oblivioni tradere, etiam ubi id pro tuo jure agere possis; tum vero etiam quod mei illi
hac

hac ratione videri poterant gemina vos injuria affe-
 cissem. Quod autem diu intra vota mea substitit,
 id me posse nunc ita præstare confido, ut ipsi
 hanc Suspicionem, quæ vobis injuriam factam
 esse fere persuasisset, temere confictam & Turicen-
 sibus meis perinde injuriosam, ac molestam esse,
 non possitis non agnoscere. Neque vero dubito;
 quin Tu, Vir Præclarissime, pulcre memineris,
 me superiore jam æstate, cum in amœnissimo
 Sulzeriano Secessu apud WASERUM meum me
 rusticantem amice inviseres, hæc talia ambitiosius
 jactasse, atque etiam ostendisse, me non longe ab-
 esse ab illo consilio, ut hanc Suspicionem stilo ali-
 quando confodiam, ne latius serpat aut propage-
 tur, & Turicensium meorum nomen apud Vos in-
 visum reddat, eorumque famæ labem aliquam af-
 fricet: quod ne in posterum fiat, Te nunc melio-
 ra edocendum sedulo curare convenit; atque Te id
 etiam esse facturum, tam mihi certum est, quam
 certum est, Te inter tuos æquitatis & sapientiæ
 laude merito eminere. Quod si vero hæc summa
 est justitiæ ratio, ut suum cuique tribuatur, eam
 me in hac cauſa esse secutum, immo & assecu-
 tum, nemo poterit ire inficias: Vobis enim, An-
 nalium Auctorem, VITODURANUM JOAN-
 NEM, tanquam Civem vestrum adscribendum
 esse, atque adeo omnem illam gloriam, quam suis
 iste Commentariis est commeritus, ut in vestras ratio-
 nes referatis, lubentes concedimus: Turicensibus
 vero meis, quod jure ipsis debetur, eam scilicet
 felicitatem, quod inter opes suas litterarias ipsum
 Annalium Codicem manu Civis vestri exaratum in-
 de fere ab ipsis Reformationis temporibus recte ad.
 numeraverint, assero, atque jus illud falsis Suspi-

cionibus nonnihil labefactatum vindico, atque ita, ut spero, efficio, ut in posterum citra omnem invidiam Turicenses mei hunc Codicem, cui quidem hoc tempore non aliud pretium superest, quam quod ab antiquitate habet, possideant atque etiam, si velint, ambitiosius ostentent: Quod enim ad fructum adtinet ex isthoc Codice collendum, Clariss. BODMERUS meus in *Thesauro Scriptorum Historiae Helveticæ*, critica diligentia prospexit, ut ad fidem Autographi exscriptis & multipli-catis exemplaribus usus fructusque omnibus promiscue pateret, utque illi qui non ἔχουσι, sed χρήσει Libros æstimare solent, non habeant, quod amplius desiderent, aut quod aliis invideant. Age vero jam, Vir Praeclarissime, & expende diligenter, quibus argumentis ac testimoniiis suspicionem illam, qua plurimi hactenus Civium meorum in Vitodurani Ἀὐλόγαφον jus imminuere ausi sunt, confessam, eique omnem plane fidem abrogem. Repeto autem omnia caussæ meæ præsidia ex *Clarorum Virorum ad Melch. GOLDASTUM Epistolis*:

Goldastum enim primum inquisivisse de ἀὐλόγαφῳ VITODURANI Codice circa annum MDCVIII. ex Marci WIDLERİ, Pastoris Kilchbergensis ad Goldastum litteris d. XVII. April. datis cognoscimus: Ubi hæc leguntur: *Vitoduranus ubi deliteat, me latet.* Fragmentum quod ad manus est, cum aliis fragmentis historicis ad proximas nundinas, vitam concedente Deo, mittam. Si editione digna visa fuerint, cum aliis commodo tempore conjungere poteris, ne diutius deliteant. Epist. CCCXIX. Eundemque suis stetisse promissis, manifestum est ex Epist. CCCXXI. quæ ad d. XXVI. Aug. data est: *Mitto tibi fragmenta historicæ,*

storica, quæ ultimis meis litteris tibi promisi: Vitodurani quædam. Spero, si Fragmenta edantur, eos, qui integrum opus malitiose suppressimunt, illud tandem publici juris facturos. Nescio autem, quo indicio Goldastus in eam suspicionem fuerit adductus, quasi Codex ille MSC. apud Colerum, Elgovii Pastorem, delitescat, quam autem Widlerus suspicionem, ut minus probabilem, tantum non rejicit Epist. CCCXXII. Kal. Septembr. h. a. scripta: *Quod de COLERO, Elgoiensi Parocho scribis, existimo quidem ipsum more suo gloriari, vix enim sine Theseo antiquam litteraturam legere, nedum intelligere potest. D. Hospinianus affinis ejus, si quid habet, e manibus ejus extorquere poterit.* Non credis quam mala fide cum misero Vitodurano haecenus actum sit, & quantis fraudibus e manibus meis ereptus fuerit. Sequentे demum anno MDCIX. Widleri industria detectus est: Ita enim habet Epist. CCCXXIII. ad Goldastum, quæ XXIIII: Mart. scripta est: *De Vitodurano inquisivi diligenter; Colerus ait, se folium unum & alterum tantum exscripsisse. D. J. Huldricum Wolphium, ex praefectum Kyburgensem, nunc hujus Urbis Praetorem, illum habere. Hic ait, D. H. Bullingerum, ad quem jure pertinebat, redemisse. Ab hoc prece & pretio, qui eum legere non potest, extorquendus est: Id negotii das D. Wasero, affini ipsius.* Postquam igitur a Goldasto hoc negotium ad V. Cl. Casp. WASE-RUM suisset delatum; hic quomodo hanc caussam apud Bullingerum egerit, pluribus exponit Epistola d. XVIII. Jun. data, quæ est CCLXXV. *Ad Vitoduranum quod adtinet, scias eum in manibus esse Bullingeri nepotis, affinis mei: apud quem proinde summa fide & accurato studio rem tuam egi.* Refert ille, se eum florenis quinquaginta redemisse a D. WOLPHIO,

expræfecto Kyburgensi: Si ea pecunia sibi refundatur, se
 daturum; ea tamen lege atque omine, ut titulo, si
 edendus sit, manifesto ponatur, ex Bullingeriana pro-
 dire Bibliotheca. Vel hoc medium proponit, se eum
 tibi donaturum addito epistolio: spe fretum, fore ut gra-
 tum tu te præbeas in omnem eventum. Hæc ejus sen-
 tentia est, nisi a paucis diebus eam mutaverit, aut mu-
 taturus sit deinceps. Quicquid sit, sive mutet, sive
 non mutet, scribe tu omne, aut mihi, te mentem ejus
 intellectisse, & pretium offer, quod æquum tibi videbi-
 tur, & repete, quod jam significasti, nempe bonam
 ejus partem te jam possidere, earumque suo tempore editu-
 rum. Hoc si denuo intelligat, spero, æquiorem multo
 habebis. Cætera committo tuæ prudentiæ, & meam
 porro tibi operam offero perlibens. Quid porro in hac
 cauſa actum sit, & quæ hactenus hujus Codicis
 fata fuerint, ex sequentibus patescet: Cl. WA-
 SERUS ad Goldastum d. 11. Sept. MDCIX.
 (Epist. CCXC.) hæc scribit: Vitodurani causa ita
 comparata est. Quum pretium, quod ab affine meo
 Bullingerio postulatur, æquo videatur majus; egi cum
 eo, ut de L. viginti florenos remissurus sit, & acceptu-
 rus XXX. si omnino Opus welis. Quanquam credam,
 accepturum XXV minus: at pauciores florenos vix ac-
 ceperit. Nam verum & verissimum dico, quinquagin-
 ta florenis eum ab ipso redemptum esse, tanquam si-
 gulare peculium Avi sui: e cuius Bibliotheca exemplar,
 nescio qua calliditate, huic pupillo, tutoribus officium non
 probe facientibus, surreptum erat. Quum igitur Avus
 ejus Auditoris frequenter meminerit in Scriptis suis,
 manu & typis descriptis: ille vel grandiori pretio vindi-
 care illum non noluit: nec adhuc venditurus esset, nisi
 bonam ejus partem jam possidere te scribebas, & metue-
 ret, si collectio tua prodiret, non minus magnum post se
 desi.

desiderium reliquorum relieturum. Quocirca si conditio
florenorum dictorum non dispiceat; & e Bibliotheca
Bullingeriana, cum studio tuo prodiret, profiteri statim
in fronte libri non graveris, & in primis, quod maxime
cautum velimus, si quid in præjudicium Reip. Tigurinæ
ab eo scriptum reperias, ut reperies in historia Vitodurensi
pag. 24. 25. 29. & 58. Id pro tua dexteritate ac be-
nevolentia in Remp. nostram modereris: ut & plurima
superstitiosa in nimiam commendationem Fratrum Mino-
rum prudenter temperes aut tollas: Sicut & quæ de Fri-
derico Imperatore scribit, pag. 4. & 6. Tum habebis
exemplum quando voles & per quem voles: modo per te
nobis innotescat. Aliis conditionibus impetrare eum tibi
non possim. Quod credas velim. Tu quid de eis videa-
tur rescribe: & si adhuc nimium videatur pretium, ope-
ram dabo, ut minuatur; aut conabor saltem id efficere,
si omnino fieri possit, qui ad gratificandum tibi vel hac
in re vel in aliis sum paratissimus & promtissimus. Huc
pertinet etiam M. WIDLERİ Epistola ad Golda-
stum eodem tempore exarata, quæ est COCXXIII.
D. Bullingerus, apud quem latitat Vitoduranus initio se
morosum & difficilem præbuit. Conquestus illum mala-
fide ante plures annos ex Bibliotheca Avi b. m. a quo-
dam surreptum, & Nobili Viro D. Henzelio magno
pretio venditum, & post varios Dominos, eodem pretio
ab ipso redemptum. Nolle illum pati, quoniam jure ad
ipsum spectet, ut integer aut fragmenta ab aliis edan-
tur. D. Hospinianus, qui præsens erat & ego variis
rationibus placare hominem conati sumus. Ait D. Wa-
sero rem omnem commisisse. Interim novam orditur
querelam. Auctorem illum parum honorifice de pugna
Tigurinorum ad Vitodurum Anno MCCXCH in bellis
Austriacis scribere: Eum multa habere fabulosa: Pluri-
ma in laudem Minoritarum fingere. Fridericum II. Imp.

hostem Ecclesiæ schismaticum vocare. Hæc aliaque expungenda aut emendanda esse. Hæc est illius Viri censura, hoc acre iudicium! Respondi: Et Stumpfum illam pugnam ex Vitodurano transcripsisse; Wurstisium, Freherum & alios Viros doctos, qui antiquos Scriptores rerum Germanicarum in lucem ediderunt, nihil tale tentasse; sed bona fide in lucem eos edidisse, ne illos Scriptores suspectos redderent: Ipsum, prout ea tempora ferebant, scripsisse. Nec mirum, Monachum de pio Imperatore male sensisse: nullos enim graviores hostes habuit, quam illud hominum genus. Prodierunt nostro Seculo plurimi hujusmodi Scriptores, in quibus eruditii Viri nil mutarint; iudicium penes lectorem esto. De equo excoriato ridicula videtur fabula: Simile quid An. MDXX. in Rhætia accidit. Addidi, posse te pro tua eruditione eum notis illustrare & recensere, quod in aliis Auditoribus præstiteris; modo illius verba sarta tecta maneant, ne adimatur fides auctori. Nisi has tergiversandi caussas studiose quæsivit Bullingerus, recte ejus ægrotias notavit ac refutavit Widlerus, eumque aliquantum æquiorem reddidit: etenim Waserus d. XVII. Novembr. Goldasto non admodum dubiam spem esse significat, ejus, quem tantoper desideret, Codicis potiundi: Epist. CCCIII. Ultimis tuis, quas Francofordia 19. Sept. ad me dedisti, Vir nobilissime & amicissime, rescripsissim dudum: nisi integrum jam mensim & amplius expectassim finalem Sententiam D. Bullingeri de Vitodurano nostro: quam et si neque dum significavit satis luculenter, tamen hoc tempore scribere volui. Hoc interim scio, si modum ad vos mittendi exemplaris ostendas proxime, illud sine mora ad te missum iri pro XX. florensis Rhenensibus, quos offers: nisi præter opinionem & spem mihi factam vehe-

vehementer tergiversetur. Si florenis illis paucula, bina, tria; pluscula supperaddas exempla impressa, tanto magis salva erit res, quod hac oblata occasione indicare tibi volui, exspectans, quid deinceps futurum sit. Si quid grati hac & aliis in rebus tibi praestare possem, id ipsum praestare, maximæ mihi felicitati ducerem. At cunctatorem suisse Bullingerum ea quæ sequuntur satis superque produnt: Casp. WASERUS d. XVIII. Mart. MDCX. ad Goldastum Francofurti agentem hujusmodi refert Epist. CCLIX: Literæ tuæ, Vir Nobilissime & amicissime, scriptæ ad VII. Eid. Febr. demum nudius tertius mihi sunt redditæ, quum mercatorum nostrorum merces omnes hinc jam solvissent. Unde Bullingerus noster novam tergiversandi sumsit occasionem. Pedites enim librum satis grandem secum portare gravabantur. Conditiones deinde, quas te ratas velle scribis, magis abs te expressas voluisset. Quæ causa cur prolixas admodum ad te dare pollicitus sit, ut explicatus mentem tuam intelligat. Tum omnino exemplar se missurum, denuo & iterum pollicetur. Et WIDLERUS litteris XIX. Mart. h. a. ad Goldastum exaratis, quum parum per Waserum promoveri intelligeret, alia via rem aggrediundam suadet; Epist. CCCXXXIV. De Vitodurano cum D. Consule Rhonio locutus sum, cui valde displicet D. Bullingeri illiberalis infiditia. Historiarum ipsum imperitissimum esse ait, qui velit emendare seu expungere, quæ minus in Patriæ nostræ laudem ab hoste, ut erat eo tempore, in Austriacorum fere gratiam scripserit. Hæc non tollenda, sed ex aliis Historiis emendanda esse. Velim eo nomine scribas ad D. Huldr. WOLPHIUM, Proconsullem, Virum literatum, Historiarum amantissimum, D. Waseri & mei affinem honorandum, ut is ab eo impetrret, quo justo tibi pretio vendat, ac animadver-

sioni tuæ submittat Vitoduranum. Tandem vero de
 hoc Codice obtinendo omnem spem abjiciendam
 esse haud obscure Goldastum monuit C. WASERUS
 III. Novembr. MDCX : De Vitodurano iterum spem
 fecit ille : sed tum credam me habiturum, quum ex
 Thoma Augustinus fiam. Dolet hac in re tibi gratificari
 me non potuisse : qui ad id præstandum promptior sum
 prompto, quod novit ille παντοδεῖς. Itaque MSC. ille
 Vitodurani Codex in manus aut potestatem Golda-
 sti nunquam pervenit, & fragmentum illud, quod
 illustris LEIBNITIUS inter Bibliothecæ Goldastianæ
 Δειπνά Bremæ detecta repertum publici juris fecit
 in Accessionibus Historicis, non est diversum ab eo,
 quod ab Marco WIDLERO Goldastum accepisse su-
 pra memoratum legimus. Atque etiam certum &
 exploratum est, hunc Codicem αὐτόγεαφον ; qui
 toties antehac Dominum mutaverat, inde ab An.
 MDCXXIX in civica Turicensium Bibliotheca suis-
 se, ab Ulrico OERIO, Cœnobii, quod Monacho-
 rum quondam Augustinorum fuit, Curatore in pu-
 blicos usus concessum ; cui rei publicæ donatio-
 nis tabulæ abunde fidem faciunt. Ejus deinceps
 mentionem injicit Vir Celeb. & de Historia patria
 præclare meritus J. Henr. HOTTINGERUS in Bib-
 lioth. Tig. p. 175. VITODURANUS JOANNES,
 Ita καὶ Ἑξάρην vocatur Franciscanus quidam Monachus,
 patria Vitoduranus, qui Historiam scripsit ab an. Chr.
 1215. ad 1348. Autographum extat in Bibliotheca no-
 stra civica : Apographo pridem meam instruxi Biblioth-
 ecam, quod multa haberet Auctōr, quæ ubique obvia
 non sunt, & quæ non patriæ tantum sive Helveticae,
 sed & Ecclesiasticæ Historiae magnam afferunt lucem.
 Ex his ergo documentis de Codicis hujus αὐτο-
 γεαφος satis cognoscimus, illum pridem spectasse
 ad

ad Bibliothecam HENRICI BULLINGERI, qui
 an. 1575. ex hac vita migravit: Post cuius excessum isthoc exemplar, Tutorum incuria, e scriniis Bullingerianis a quodam surreptum & D. Hainzelio magno pretio divenditum est; quod non ante annum 1585, quo Nobiliss. ille Vir primum Tigrum appulit, factum esse admodum probabile est. Pervenit deinde iste Codex in manus D. Huldrici Wolfii, Praefecti Kiburgensis, a quo Bullingerus nepos L. florenis circa an. 1607. redemerat. Tandem an. 1629. ab Ulrico Oerio, qui hæreditatis jure hunc Codicem possidebat, novæ Turicensium Bibliothecæ illatus est, quæ eumdem justo donationis titulo ex eo tempore possidet: Ut adeo ne locus quidem sit illi Suspicioni, quasi unquam *Vi. todurani vestri Annales ad Civium Vestrorum Bibliothecam*, quæ hæc tempora non attingit, pertinuerint. Hæc ad fidem meo asserto faciendam atque Cives meos ab iniqua suspicione liberandos sufficere possunt. Vale Vir Praclarissime, atque Nobilissime, & rem tuam feliciter age. Turici ad d. V. Kal. Febr. MDCCXXXIX.

